

KREATIVA PROJEKT

Kartläggning av projekt i programområde 2

Skrifter från Temagruppen Unga i arbetslivet 2012:6

Förord

Temagruppen Unga i arbetslivet ska verka för att erfarenheter och kunskaper tas tillvara från projekt som har finansiering från Europeiska Socialfonden. Temagruppen Unga i arbetslivet har i uppdrag att följa ESF-finansierade projekt som verkar för att hjälpa unga som står långt från arbetsmarknaden. Den här rapporten är en kartläggning av de projekt som finns inom Programområde 2 och har ungdomsinriktning. Syftet med den är att se vilka metoder projekt generellt arbetar med, vilken målgrupp de har och vilka erfarenheter de har. Kartläggningen är också viktig för att identifiera hinder och problem för olika aktörer att utveckla arbetet kring unga som varken arbetar eller studerar. Kartläggningen kompletteras årligen och är en del av temagruppens ordinarie verksamhet. All datainsamling samt författandet av rapporten har gjorts av Magnus Björkström, utredare i Temagruppen Unga i arbetslivet.

Maria Nyman

Styrgruppens ordförande (tf) Temagruppen Unga i arbetslivet

© Ungdomsstyrelsen 2012

ISSN 1651-2855

ISBN 978-91-85933-59-4

Projektledare Magnus Björkström

Omslag Marcus Westfal

Distribution Ungdomsstyrelsen, Box 17801, 118 94 Stockholm

Telefon: 08-566 219 00, Fax: 08-566 219 98

e-post: temagruppen@ungdomsstyrelsen.se

webbplats: www.temaunga.se

Innehåll

Sammanfattning	5
1 Inledning	7
1.1 Data	8
2 Ungdomsprojekten	8
2.1 Organisering för samverkan	8
2.2 Många yrkeskategorier för en bred målgrupp	11
3 Deltagarna	13
3.1 Även de yngsta är med	13
3.2 Utbildningsnivån sticker inte ut	13
3.3 Omfattande problematik	15
4 Metoder och samverkan	18
4.1 Vanligast att bli anvisad till projektet	18
4.2 Samverkan och samlokalisering	19
4.3 Stor verktygslåda	20
4.4 Validering för att skapa meriter	22
4.5 Kartläggning och dokumentation	23
4.6 Liknande vägar genom projekt	23
5 Problem med regelverk	25
6 Utvärdering	28
6.1 De flesta har utvärderare knutna till sig	28
6.2 Utvärderingens inriktning	28
7 Positiva effekter på deltagare	30
7.1 Framtida analyser av effekten	30
8 Referenser	32

Sammanfattning

Vi har med egna enkäter samlat in information om projekt och kompletterat uppgifterna med projektdata och offentlig statistik från Statistiska centralbyrån och K-fakta 2010.

Projektet präglas av samverkan mellan olika aktörer men den i särklass vanligaste ägarorganisationen är en kommun. Samverkan sker mellan alla typer av organisationer, såväl offentliga som privata och ideella. Projektet inriktar sig mot en bred målgrupp där många olika hinder för etablering på arbetsmarknaden finns. För att möta målgruppen har man valt att arbeta med flera olika professioner samtidigt och utbudet av arbetssätt för att möta ungdomarna är mycket omfattande. Vägledning, motivation och praktik är de vanligast förekommande verktygen. Mer än hälften av projekten har fler än tio olika arbetssätt att arbeta med. De här inslagen och projektens organisationskaraktär gör att de flesta projekt i grunden liknar varandra. Över 90 procent av projekten

har ambitionen att implementera projektet i ordinarie verksamhet.

Deltagarna har varit inaktiva länge, oftast mer än ett år. De har lägre utbildning än de i samma åldrar totalt i Sverige men skillnaden är inte stor. Deltagare med utländsk bakgrund är kraftigt överrepresenterade inom programområde 2 men inte inom ungdomsprojekten. Bland unga är det större andel män än kvinnor i projekten. När projekten själva har bedömt deltagarnas problematik framträder en bild av omfattande och komplexa hinder för etablering på arbetsmarknaden. Både fysisk och mental ohälsa är vanligt tillsammans med oavslutade utbildningar, missbruk och andra sociala problem. Den vanligaste vägen till ett projekt är att bli anvisad dit så deltagarna har oftast redan kontakt med andra myndigheter. Trots att projekten för unga oftast drivs av kommuner så är kopplingen till kommunernas informationsansvar ganska svagt.

Det är vanligt att arbeta med kartläggning, uppföljning, dokumentation och validering. Några kända tillvägagångssätt, exempelvis Open College Network och Supported Employment, används men många är lokala innovationer. Att fler använder samma metoder i sättet att dokumentera är ett utvecklingsområde för att stärka jämförbarheten.

Tre fjärdedelar av projekten anser att det finns regelverk som försvårar arbetet med unga. Arbetsförmedlingens Jobbgaranti för unga har regler som begränsar vilka insatser projekten kan erbjuda trots att det finns behov. Även regelverken kring aktivitetsersättning, försörjningsstöd, utbildning och annat lyfts fram. Det finns dessutom olika lokala tolkningar och tillämpningar av enskilda regelverk vilket gör att problembilden varierar över riket. ESF-rådets system för medfinansiering är ett annat regelverk som upplevs som begränsande. Så många som hälften av projekten uppger att deltagarnas

ersättningsnivåer, som avgör hur mycket medel som ESF bidrar med, påverkar vilka som kan tas in i projektet. Eftersom unga generellt har lägre ersättningsnivåer att ta med sig som medfinansiering är unga rimligtvis en grupp som har svårare att komma in i ett projekt.

Nästan alla projekt har en utvärderare knuten till sig och av de projektledare som har hållit på tillräckligt länge har de flesta haft stor nytta av den löpande utvärderingen. Utvärderingen är inriktad på både vad som händer inom projektet och, om än i mindre utsträckning, på vad som händer med deltagarna efteråt.

Projekten har haft en positiv effekt på de som hunnit lämna dem. Hälften av deltagarna har kommit i arbete eller studier. Studier av projektens effekt på deltagarna är svåra på grund av tillgången på data. En bättre central uppföljning av deltagarnas situation behövs och data måste vara tillgängliga för temagrupper, utvärderare och forskare om uppföljningen ska ha någon relevans.

1. Inledning

Europeiska socialfonden, ESF, är ett av EU:s verktyg för att med gemensamma medel skapa fler jobb i Europa. Fonden administrerar en stor del av de medlemsavgifter som ska tillbaka till medlemsländerna genom strategiska satsningar. Just nu är det inom ESF högt prioriterat att utöka arbetskraften för att bryta utanförskap och fattigdom samt för att balansen mellan antalet arbetande och antalet som inte arbetar ska bli bättre (Svenska ESF-rådet, 2011a). Hela Europa dras med problemet att det föds för få barn samtidigt som de äldre blir fler (SCB, 2009). Försörjningsbördan blir därmed allt tyngre.

Inom programområde 2, som den här rapporten fokuserar på, är målgruppen de som av olika anledningar står långt från arbetsmarknaden. Ungdomar är en grupp där det alltid råder relativt hög arbetslöshet eftersom många i övergången mellan studier och arbete riskerar att fastna i ett långvarigt utanförskap. Utöver de som fastnar i övergången finns dessutom de som är långtidssjukskrivna samt unga som uppbär aktivitetsersättning på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning. Unga blir därför en viktig grupp för socialfundsprojekten att fokusera på. I början av 2011 var strax över fyrtio procent av de som deltagit i projekt inom programområde 2 under 25 år vilket visar att unga är en åldersmässigt kraftigt överrepresenterad grupp (Svenska ESF-rådet, 2011b). Behovet av fokus på unga långt från arbetsmarknaden bekräftas när man ser att antalet unga som varken arbetar eller studerar har ökat dramatiskt, med närmare 50 procent, mellan finanskrisen 2008 och året efter. År 2009 var tio procent av ungdomsgruppen 16-25 år utanför arbete och studier (Temagruppen Unga i arbetslivet, 2011a).

Socialfondens medel ska stimulera innovativ verksamhet, lärande miljöer, samverkan och strategisk

påverkan. Projekten som drivs med hjälp av socialfonden är därför oftast unika projekt eller fortsättningar av verksamheter som tidigare var unika. Flera lokala aktörer samarbetar med bred kompetens för att effektivisera den ordinarie verksamheten och för att hitta nya metoder för att aktivera ungdomar. Studier har visat att lokal samverkan är effektivt och lönsamt (se exempelvis Temagruppen Unga i arbetslivet, 2011b) och studier av arbetsmarknadsinsatser under 90-talet har visat att satsningar på kompetensutveckling och personlig utveckling för arbetslösa har positiv effekt för deltagarna även på så lång sikt som tio år (Nordlund, 2010).

Kunskap om hur projekt är sammansatta, vad de har för inslag i verksamheten och vilken typ av deltagare de har är viktig för att kunna bedöma om projekten är nyskapande, samverkande och om de har deltagare som är i behov av särskilda insatser utanför ordinarie arbetsförmedling och studier. Kunskapen är även viktig för att intresserade ska kunna hitta intressanta projekt att titta närmare på.

Den här rapporten ska bidra med att klargöra en del av det som vi inte har haft någon övergripande bild av tidigare. Vi har kartlagt organisation, deltagare och arbetsätt detaljerat men på projektnivå. Syftet är att bredda och fördjupa kunskapen om projektmassan men det finns inte utrymme för fördjupning i varje del. För mer kunskap om metoder och deltagare hänvisar vi till andra rapporter från Temagruppen Unga i arbetslivet samt de övriga temagrupperna. Eftersom det är projekten själva som bygger sin organisation lokalt med de samverkanspartners de själva vill samarbeta med har det varit svårt att detaljerat redogöra för verksamhet och deltagare.

1.1 DATA

För att kunna beskriva projektmassan har Temagruppen Unga i arbetslivet skickat en enkät till projekten vid två tillfällen; juni 2010 och juni 2011. Enkäten går under namnet Projektenkäten. Urvalet bestod av projekt som vi med sökningar i ESF-rådets databas EBS samt i ESF-rådets Projektbank har bedömt vara projekt med unga som en prioriterad grupp. Under insamlingens gång har urvalet ändrats när en del projekt meddelat att de inte arbetar med unga. De som inte bedömts vara relevanta har tagits bort från urvalet och till slut hade vi svar från 129 av de 177 projekt som fanns i det slutliga urvalet. Det ger en relativ svarsfrekvens på 73 procent, vilket bör betraktas som bra. Ingen bortfallsanalys har gjorts eftersom det inte finns relevanta bakgrundsvariabler för att anta bortfallets problematik. För att komplettera Projektenkäten skickades Utvärderarenkäten till utvärderare för

projekten i samma urval. Av dessa svarade utvärderare för 54 projekt som kunde matchas med de projekt som svarat på projektenkäten. Vilken organisation som äger respektive projekt samt vilka som deltar som samverkanspartners har bedömts och kodats manuellt.

Utöver Projektenkäten och Utvärderarenkäten används även projektdata från SCB med information om unga deltagares utbildningsnivåer och födelseland. Ytterligare ett datamaterial som har använts är K-fakta 2010, som är en sammanställning av i det närmaste all kvantitativ information som finns om kommuner. Slutligen gjordes, i oktober 2011, en egen insamling via e-post och telefon för att komplettera uppgifter om före detta deltagares sysselsättning någon gång mellan projektslut och sex månader efter. Uppgifterna rapporterades uppdelat på unga 16-24 år samt 25 år och äldre. 54 projekt rapporterade in uppgifter.

2. Ungdomsprojekten

I den totala projektmassan inom ESF finns projekt som är helt inriktade på unga och projekt som arbetar uteslutande med äldre. Projektens syften avgör hur målgruppen ser ut. I många fall finns dessutom projekt som inte är uttalade ungdomsprojekt men som har unga som en prioriterad och stor grupp inom projektet. I den här rapporten har vi valt att titta på både de renodlade ungdomsprojekten och på de projekt där ungdomar är en prioriterad deltagargrupp bland andra. Anledningen till att ungdomar ska vara en prioriterad grupp och inte bara deltagare som av omständigheterna kom med i projektet är att vi vill titta på projekt som har ett ungdomsfokus för

att eventuellt förbättra arbetssättet just för den gruppen med sin specifika problematik.

2.1 ORGANISERING FÖR SAMVERKAN

Finansieringen från ESF är inte begränsad till någon specifik projektägare vilket är en styrka med fonden. Även privata aktörer får driva projekt. I tabell 2.1 är det tydligt att kommuner är den i särklass vanligaste projektägaren. Arbetsmarknadspolitiken är i högsta grad en kommunal angelägenhet, inte minst för att de har ansvaret för sina medborgares välmående och att inaktivitet är en stor ekonomisk belastning för kommunen (Tema-

gruppen Unga i arbetslivet, 2011b; SKL, 2011). Däremot är kommuner inte tvingade att bedriva verksamhet för att stimulera inträde på arbetsmarknaden. Detta är en statlig angelägenhet även lokalt (SKL, 2011). De allra flesta kommuner har numera ändå arbetsmarknadsenheter av skiftande slag, och med ungefär 4 000 anställda inom dessa enheter bör man betrakta kommuner som en av huvudaktörerna för arbetsmarknadsfrågor (SKL, 2011). När lagstiftning inte styr finns risk för att arbet-

slöshetsfrågan kan bli lågt prioriterad i kommunens budget. Externa projektmedel, exempelvis från ESF, visar sig därför vara mycket eftertraktade och användbara. Att många av projekten har en inriktning på arbete med unga kan också ses som en indikation på inom vilka områden man upplever behov av ett förstärkt arbete.

Av de som svarat på enkäten äger Arbetsförmedlingen några egna ungdomsprojekt medan Försäkringskassan och landstingen inte har några egna projekt.

Tabell 2.1. Projektägare, antal och andel i procent		
	Antal	Andel
Kommun	79	61
Stat	6	5
- varav Arbetsförmedlingen	4	3
- varav Försäkringskassan	0	0
- varav Polisen	2	2
Landsting	0	0
Ideell	14	11
Privat	10	8
Studieförbund	5	4
Samverkande offentlig sektor/stiftelse	12	9
Stiftelse ej offentlig	3	2

Data: Projektenkäten

Trots att Försäkringskassan och Landstingen inte har egna projekt är de inga obetydliga aktörer i och med att de finns med som samverkande aktörer i de flesta projekten. I tabell 2.2 redovisas Arbetsförmedlingens, Landstingens och Försäkringskassans medverkan. Arbetsförmedlingen, som även har egna projekt, är den vanligaste aktören att samverka med, och finns med i nästan två tredjedelar av projekten. Försäkringskassan

finns med i en knapp tredjedel medan landstinget finns med i fjorton procent av projekten. En iakttagelse är att de icke-offentliga projektägarna inte samverkar med landstingen. Samverkansaktörerna är kategoriserade från öppna textsvar och, utöver de som redovisas i tabell 2.2, fanns för de flesta projekt långa listor med partners inom såväl offentlig förvaltning som inom privat och ideell sektor.

Tabell 2.2. Samverkande aktörer. Procent			
	Samverkande utan att äga		
Projektägare	Arbetsförmedlingen	Försäkringskassan	Landsting
Kommun	67	33	18
Stat, Arbetsförmedlingen	-	50	25
Stat, Polisen	100	0	0
Ideell	50	14	0
Privat	40	10	0
Studieförbund	60	60	20
Samverkan offentlig sektor/stiftelser	67	25	17
Stiftelse ej offentlig	33	33	0
Total	62	29	14

Data: Projektenkäten

Syftet med ESF är bland annat att stimulera lärande och strategisk påverkan. Med det menas att nya arbetssätt ska utvecklas och de ska dessutom strategiskt förankras så att de kunna kunskaperna lever vidare i någon form för att färre ska hamna i utanförskap. I tabell 2.3 redovisas att en klar majoritet av projekten verkar för implementering. Tillsammans med de projekt som har ambitionen att implementera, men inte aktivt arbetar för detta, utgör de nästan samtliga projekt. Inom ideell och privat sektor samt inom studieförbund finns de som har lägst ambitioner, vilket har en direkt koppling till att de

inte har ett långsiktigt ansvar för de målgrupper som deltar i projekten. I dessa fall kan man betrakta strategisk påverkan på ett annat sätt än inom kommunerna. Påverkan bör riktas utåt snarare än inåt i den egna organisationen.

Det är positivt med projektägarnas höga ambitioner och långsiktiga planer och det visar även att ESF:s övergripande syfte har slagit igenom lokalt. Temagruppens erfarenheter efter kontakt med en stor mängd projekt, både under projektens gång och efter avslut, visar dessvärre att det är mycket svårt att få även ett lyckat projekt

att leva vidare när den externa finansieringen är slut. Det får till och med anses ovanligt att verksamheten lever vidare vilket visar på en stor brist på överensstämmelse

mellan ambitioner och utfall. Temagruppen Unga i arbetslivets rapport Temporära organisationer för permanenta problem (2012) avhandlar detta på djupet.

Tabell 2.3.1 Implementering av projekt i ordinarie verksamhet, procent			
	Verkar för implementering	Verkar inte nu men ambitionen finns	Inga ambitioner att implementera
Kommun	71	25	4
Stat	83	17	0
Ideell	46	39	15
Privat	44	22	33
Studieförbund	25	50	25
Samverkan offentlig sektor/stiftelser	82	9	9
Stiftelse ej offentlig	100	0	0
Total	67	25	9

Data: Projektenkäten

2.2 MÅNGA YRKESKATEGORIER

FÖR EN BRED MÅLGRUPP

Projekten inom programområde 2 har som uppgift att hjälpa personer som står utanför arbetsmarknaden och som bedöms behöva mycket hjälp för att komma i sysselsättning. ESF-rådet har definierat ett antal prioriterade grupper (Svenska ESF-rådet, 2011c) som vi har valt att fråga om och vi har dessutom kompletterat med socialt utsatta bostadsområden för att se om det finns en geografisk inriktning bland projekten. I tabell 2.3 ser vi att alla målgrupper som ESF-rådet har prioriterat är väl uppmärksammade av projekten. Tabellen anger hur stor andel av projekten som riktar sig till målgruppen. Långtidsarbetslösa toppar vilket är naturligt eftersom det är en kategori som omfattar flera av de andra kategorierna.

Tabell 2.3.2 Projektens målgrupper. Andel projekt i procent	
Långtidsarbetslösa	69
Funktionsnedsatta	39
Aktivitetsersättning	37
Utländsk bakgrund med kort vistelseid och/eller stora språksvårigheter	29
Långtidssjukskrivna	24
Socialt utsatta bostadsområden	20
Annan grupp	34

Data: Projektenkäten

En förmodad styrka med projekten är att det finns tillräcklig kompetens för att kunna erbjuda deltagarna många olika sorters stöd på kort tid och för att undvika rundgång och onödig handläggningstid. De allra flesta ungdomsprojekt har många olika yrkeskategorier. I tabell 2.4 redovisas hur stor andel av projekten som har respektive yrkeskategori inom projektet. 90 procent har fler än en kategori och i snitt har projekten fyra olika yrkeskategorier. Coach är den vanligaste yrkesgruppen vilket visar att de flesta är mycket inriktade på personlig

utveckling. Flera av de andra kategorierna tyder på att projekten är inriktade på vägledning av olika slag. Inom kategorin Annan (övrig), som var en fråga med öppet svar, fanns många olika kategorier men med bara ett litet fåtal av varje. Förutom de som kodats in i bestämda kategorier (*) fanns yrken såsom samhällsvetare, praktikhandläggare, säljare, sjuksköterska, IMER (migrationsvetare), kulturarbetare samt yrkesutövare inom den bransch som projektet verkar.

Tabell 2.4. Andel projekt i procent som har följande yrkeskategorier i sin personal

Coach	49
Studie- och yrkesvägledare	47
Socialsekreterare	46
Lärare	45
Arbetsförmedlare	43
Annan typ av beteendevetare	43
Fritidsledare	35
Ekonom	34
Kurator	15
Arbetsterapeut	13
Psykolog	11
Annan pedagog*	11
Annan konsulent*	8
Annan (övrig)	42

Data: Projektenkäten

*Kodade från öppna svar.

3. Deltagarna

Syftet med ESF:s stöd inom programområde 2 är som redan nämnts att stötta personer som står långt från arbetsmarknaden. I det här kapitlet ska vi titta närmare på helhetsbilden av deltagarna för att se om det är en grupp med omfattande problem. Vi har använt oss av både de projektdata som projekten själva har rapporterat till oss och data från befolkningsregistret som levererats av SCB.

3.1 ÄVEN DE YNGSTA ÄR MED

Bland de projekt som här ska redovisas är knappt hälften renodlade ungdomsprojekt. I tabell 3.1 ser vi att unga är överrepresenterade även i de projekt som inte är renodlade ungdomsprojekt. En annan iakttagelse är att unga i åldern 16-17 år är representerade i enbart 7 procent av projekten.

Tabell 3.1. Deltagarnas åldrar. Procent

	Samtliga ungdomsprojekt	Projekt helt inriktade på unga	Projekt öppna även för andra
Fördelning i materialet	100	45	55
Åldrar			
16-24 år	69	96	44
- varav 16-17 år	7	13	1
- varav 18-24 år	62	83	43
25-30 år	15	1	27
31 år och äldre	16	2	29

Data: Projektdata från SCB tillsammans med Projektenkäten

3.2 UTBILDNINGSNIVÅN STICKER INTE UT

Projekten har rapporterat till Temagruppen Unga i arbetslivet att ungefär hälften av deltagarna har varit inaktiva i mer än ett år (redovisas inte i tabell). En tredjedel har varit inaktiva i mer än två år. Utbildning är, sedan länge känt, en betydande faktor för framgång i arbetslivet och ett skydd mot utestängning. I utredningen Unga utanför (2003) visas att utbildning är den enskilt starkaste faktorn för att förklara en långvarig inaktivitet. Samtidigt bör tilläggas att flera andra faktorer också har stor betydelse för om exempelvis gymnasiestudier fullföljs eller inte.

I tabell 3.2 ser vi att deltagarna i ESF-projekt, som förväntat, generellt har en något lägre utbildningsnivå än riksgenomsnittet när man tittar på alla åldrar sammantaget. Fler har endast grundskola och färre har eftergymnasial eller högskoleutbildning. Skillnaderna kan sannolikt till ganska stor del förklaras av att deltagarna inom ESF-projekt, på grund av överrepresentation av unga, har en lägre snittålder än riksgenomsnittet. Unga har generellt lägre utbildning än äldre. Bland de allra yngsta projektdeltagarna, 15-19-åringar, är det av åldersmässiga skäl betydligt fler som inte har högre utbildning än

grundskola och andelarna är likadana som i rikssnittet 16-19 år. Utbildningssystemet har alltså inte gjort några synliga avtryck i statistiken. Mer intressant är det att se att skillnaderna mellan projektdeltagare i åldersspannet 20-24 år och rikssnittet i samma åldersspann är relativt små. 14 procentenheter fler inom projekten har lägre än gymnasieutbildning vilket bör betraktas som en ganska liten del. Unga i de projekt som profilerat sig som ungdomsprojekt har liknande utbildningsnivå som de i projekt med annan profilering.

Sammantaget kan sägas att projekt inom Programområde 2 har deltagare med lägre utbildningsnivå än den generella. När åldersstrukturen förklarar så mycket av skillnaderna i utbildning så kan man snarare säga att projekten arbetar med ungdomsproblematik, en problematik där bristande utbildning är en viktig del. Att skillnaderna i utbildningsnivå mellan projektdeltagare och övriga i samma åldersspann är så pass liten tyder på att

man måste titta på många andra delar än utbildning för att ge en rättvis och heltäckande bild av vad som skapar inaktivitet.

Att vara utrikes född är en annan vanlig faktor för att förklara utanförskap. Generellt är utrikes födda kraftigt överrepresenterade inom Programområde 2. Även bland unga inom programområde 2 är utlandsfödda överrepresenterade men däremot inte inom de projekt som profilerat sig som ungdomsprojekt. Många projekt inom ESF är helt eller åtminstone mycket tydligt inriktade på integrationsarbete och det är möjligt att de även fångar upp unga inom samma målgrupp och att dessa då inte kommer till de projekt som kallas för ungdomsprojekt.

I tabell 3.2 ser vi även att det är något fler män bland de unga deltagarna. Svenska ESF-rådet (2011d) har också uppmärksammat detta, och konstaterar samtidigt att ju äldre kategorier man tittar på, desto större andel kvinnor. Bland de äldre är det fler kvinnor i projekten.

Tabell 3.2. Deltagarnas utbildning, härkomst och könstillhörighet. Genomsnittlig procent

	Alla 16-64 år i Sverige*	Totalt i samtliga projekt	Unga 16-24 år i Sverige*	Unga 15-24 år i samtliga projekt	Unga 16-19 år i Sverige*	Unga 15-19 år i observerade ungdomsprojekt	Unga 20-24 år i Sverige*	Unga 20-24 år i observerade ungdomsprojekt
Grundskola	19	36	**	47	75	75	12	26
Gymnasium	45	42	**	39	19	14	59	57
Eftergymn.	34	13	**	2	0	2	24	10
Högskola	***	***	**	***	***	***	***	***
Utb.nivå saknas	2	5	**	9	6	11	4	5
Utrikes född	18	34	13	26	10	11	15	16
Inrikes född	82	66	87	74	90	89	85	84
Män	51	51	51	57	51	53	51	55
Kvinnor	49	49	49	43	49	48	49	45

Data: Projektdata från SCB tillsammans med Projektenkäten samt *.

*Källor: SCB (2011a); SCB (2011b)

**Åldersgruppen 15-19 år är, på grund av att nästan alla där går i gymnasiet, kraftigt underrepresenterad i projekten. Det gör att det inte är möjligt att jämföra utbildningsnivåer mellan personer inom och personer utanför projekt inom åldersspannet 15-25 år. Vid en jämförelse skulle ungdomarna inom projekten generellt se ut att ha betydligt högre utbildningsnivå, vilket inte är rättvisande.

***I underlaget presenterades endast eftergymnasial utbildning vilket gör att Högskola redovisas inom Eftergymnasial utbildning.

3.3 OMFATTANDE PROBLEMATIK

Bakgrundsdata från SCB:s register i tabell 3.2 har visat att det generellt är en grupp unga med ett eller flera allvarliga hinder för sin etablering som projekten arbetar med. Bristande utbildning är långt ifrån den enda förklaringen till att ungdomarna har hamnat i ett ESF-projekt. Vi har bitt projekten att uppskatta förekomsten av olika hinder för deltagarnas etablering. Observera att det är personal i projekten som har gjort uppskattningar och att det därför inte alltid behöver finnas diagnoser eller annan dokumentation som grund för resonemangen. I tabell 3.3 är uppskattningarna rangordnade och procentsatsen är den genomsnittliga beräknad på projektnivå. En deltagare kan ha, och har ofta, flera svårigheter samtidigt.

En oavslutad gymnasieutbildning verkar vara det mest utbredda problemet enligt projektens egen rapportering. Det vi ser utifrån projektens svar är att det också finns många andra mycket vanliga problem av allvarlig art, men som inte är av samma formella karaktär som utbildningen. De problem som listas i tabell 3.3 är inte något som det förs statistik över i de vanliga befolkningsregistren. Mycket av det är över huvud taget inte föremål för statistik och därför är det svårt att säga hur stor betydelse problemen har för etablering på arbetsmarknaden eller för studier som senare ska bidra till etablering på arbetsmarknaden.

Bilden som framträder är att unga deltagare inom programområde två generellt dras med stora problem inom en lång rad områden. Att oavslutade utbildningar verkar vara det vanligast förekommande problemet kan även ses som en effekt av flera andra faktorer. Att var femte deltagare har läs- och skrivsvårigheter är ett exempel på svårigheter som påverkar studieresultaten. Som jämförelse har uppskattningsvis generellt en person av tjugo läs- och skrivsvårigheter i Sverige, så gruppen är kraftigt överrepresenterad inom ESF-projekt (Dys-

lexiföreningen, u.å.).

Även olika psykiska problem är mycket vanligt förekommande. Sexton procent av deltagarna uppskattas ha ADHD-problematik, vilket är en mer än tre gånger så stor andel som i befolkningen generellt (Socialstyrelsen, 2004). Nästan lika många är deprimerade, vilket är ett stort hinder för aktivitet.

Var åttonde deltagare har missbruksproblem och en av tolv har en historia som inbegriper kriminalitet. En mindre andel, ungefär en av tjugo, har någon fysisk funktionsnedsättning.

Att ha barn som ung behöver inte vara ett stort problem men vi vet sedan länge att kvinnor som får barn mycket tidigt ofta får svårare att etablera sig på arbetsmarknaden (SOU 2003:92, Integrationsverket 2007 och Ungdomsstyrelsen 2011b). En förklaring är att studierna avbryts och att det senare av olika anledningar blir svårt att fullfölja studierna. Vid 25 års ålder har endast en knapp tredjedel av de unga föräldrarna en avslutad gymnasieutbildning, jämfört med över åttio procent av övriga i motsvarande ålder (Ungdomsstyrelsen 2011a). I stället för att försöka fullfölja studierna uppger unga föräldrar sig snarare tvingade att sluta skolan (Ungdomsstyrelsen 2009). I projekten uppskattas att ungefär en tiondel av de unga har barn, vilket är en nivå som stämmer överens med läget i åldersgruppen generellt (Ungdomsstyrelsen 2008). Trots att unga föräldrar är en grupp som har pekats ut som särskilt utsatt är de alltså inte överrepresenterade inom ESF-projekt. Som med många andra riskfaktorer kan här konstateras att även om föräldraskapet kan innebära problem så är problemen tillsammans med gruppens storlek inte tillräckligt stora för att man ska kunna förklara gruppens inaktivitet med det.

Uppgifterna i tabell 3.3 baseras, som sagt, inte på individdata utan på uppskattningar som projekt-företrädare har gjort för hela projektet. Därför går det inte

att säga hur många som har flera problem samtidigt och därmed inte heller hur många som inte passar in i någon av kategorierna. Det är ändå sannolikt att de flesta av deltagarna har någon form av problematik med sig, och

att de endast i undantagsfall är arbetssökande som inte behöver något annat stöd än hjälp med att skriva CV och söka arbete.

Tabell 3.3. Uppskattning av deltagarnas problematik. Genomsnittlig procent	
Utbildning och intellektuella färdigheter	
Oavslutad gymnasieutbildning	38
Oavslutad grundskoleutbildning	15
Läs- och skrivsvårigheter	18
Starkt begränsade kunskaper i svenska språket	8
Socialt	
Problem i hemmet	22
Historia med kriminalitet	8
Missbruk av alkohol eller andra droger	12
Har barn	9
Psykiskt	
Psykisk funktionsnedsättning	22
ADHD eller annan neuropsykiatrisk funktionsnedsättning	16
Depression	14
Social fobi	10
Nedsättningar med stora krav på arbetsplatsens och arbetets innehåll	
Intellektuell funktionsnedsättning	10
Fysisk funktionsnedsättning	4

Data: Projektenkäten

*Kodade från öppna svar.

I projektenkäten har vi bitt projekten att i öppna svar beskriva en typisk deltagare. Det blir då tydligt att det finns många olika målgrupper även om alla har ett gemensamt - att de är unga. En vanlig beskrivning är att deltagaren har många misslyckanden bakom sig och samtidigt liten eller obefintlig erfarenhet av arbete. Psykiska problem är också återkommande, liksom att många tar upp en dysfunktionell social situation. Några understryker att de som kommer till projektet är en mycket heterogen grupp.

När projektföreträdarna med egna ord beskriver deltagarna skiljer sig bilden från de fasta svarsalternativen genom att oavslutade studier inte tas upp nämnvärt i den fria texten. En förklaring till det kan vara att oavslutade studier är ett faktum och ett hinder för etablering, men att det inte är där det grundläggande problemet ligger. Problemet ligger i personliga förutsättningar och

behov och dessa brister har, tillsammans med hur skolan fungerar, gjort att de inte har klarat av studier liksom att de inte har etablerat sig på arbetsmarknaden. När projekten berättar vidare om hur de inleder insatserna efter identifiering av behov handlar det nästan uteslutande om att förbättra välmående och stärka personliga färdigheter.

Sammantaget har det visat sig att projekten stått, och står, inför många utmaningar när de tar emot ungdomarna. Bristande erfarenhet är ett tydligt ungdomsproblem men samtidigt ser vi många andra problem som inte är ungdomsspecifika och inte heller har med övergång mellan studier och arbete att göra. Lång inaktivitet och fördröjd etablering kan sannolikt förvärra hinder och bristande förutsättningar som funnits tidigt i livet.

4. Metoder och samverkan

Temagruppen Unga i arbetslivet lägger i sin verksamhet mycket tid på projektbesök och andra typer av möten med projekt. Syftet är att få en överblick över vilka varianter av projekt som finns. Det stod tidigt klart att det finns en mängd metoder, arbetssätt och organisationsformer. Projekten brukar generellt inleda sitt arbete med att planera för hur de ska kunna få deltagare, vilket i vissa fall är svårt, och därefter hur projektägare och samarbetspartners ska samverka för att med fastställda metoder och arbetssätt förbättra situationen. Därefter kommer deltagarna in i det operativa arbetet. För att dokumentera och mäta utvecklingen används ibland även in- och utskrivningsformulär samt valideringsverktyg. Med projektenkäten har vi haft ambitionen att kartlägga den operativa verksamheten för att se vad som verkar vara de mest framträdande inslagen i socialfondens satsning på nyskapande verksamhet.

4.1 VANLIGAST ATT BLI ANVISAD TILL PROJEKTET

I tabell 4.1 redovisas deltagarnas väg till projektet. Det klart vanligaste alternativet är att andra myndigheter har

anvisat den unge dit. Detta kan ses som att projektet har en tydlig koppling till de verksamheter som finns i de ordinarie strukturerna såsom Arbetsförmedlingen och kommunens socialkontor. Endast en liten del av projekten har deltagare som på egen hand har kontaktat dem. I ett öppet svarsalternativ har ytterligare en kategori framkommit och det är att projekten söker upp deltagare. De allra yngsta deltagarna, och en del andra, har inga ekonomiska stöd från kommunen, Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan och kan därför inte uppmärksammas via "systemen" trots den utsatthet de lever i. För att nå dessa personer är det nödvändigt med en uppsökande verksamhet och ett exempel på hur man kan arbeta med detta är projektet Unga in i Stockholm (Arbetsförmedlingen, 2011). Ungefär en tiondel rekryterar deltagare på egen hand och i det ingår uppsökande verksamhet. Oavsett ägarform verkar kopplingen till kommunen, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan vara stark, eftersom det är lika vanligt att få deltagare anvisade till sig oavsett ägare.

	Offentlig sektor	Övriga sektorer
Deltagare är anvisade till projektet	53	60
Deltagare kontaktar projektet på egen hand	11	10
Projektet får deltagare på båda sätten	43	33
Projektet rekryterar deltagare på egen hand*	9	10

Data: Projektenkäten

*Sammanställt från öppna svar så andelen är sannolikt högre.

För unga som hoppar av gymnasiet har lagen om kommunens informationsansvar potential att stimulera kommunerna att ta ett helhetsgrepp kring unga som varken arbetar eller studerar. I ansvaret ingår att hitta de som är under 20 år och inaktiva för att kunna erbjuda dem stöd. Omfattning och kvalitet på uppföljning och insatser har varierat mycket (Skolverket, 2006; 2011) mellan kommunerna. En resursförstärkning för metodutveckling i form av ESF-stöd kan antas underlätta

det lokala arbetet. I tabell 4.2 ser vi att en majoritet av de kommunala ungdomsprojekten är involverade i uppföljningsansvaret på något sätt men att bara en liten del är med i själva uppföljningsarbetet. Uppföljningen är en del av kommunernas ordinarie verksamhet för den här målgruppen. Att knyta insatserna tydligare till den ordinarie verksamheten/strukturen kan underlätta implementering i de fall då ambitionen är att projektet ska bli ordinarie verksamhet (Temagruppen Unga i arbetslivet, 2012).

Tabell 4.2. Kommunala projekts engagemang i det kommunala uppföljningsansvaret. Procent

Leder det praktiska arbetet	14
Deltar i kartläggningen av vilka unga som omfattas av ansvaret	15
Kontaktar unga för att informera oss vad de är sysselsatta med	14
Är med och erbjuder åtgärder till unga som omfattas av ansvaret	47
Ingen inblandning i informationsansvaret	46

Data: Projektenkäten

4.2 SAMVERKAN OCH SAMLOKALISERING

Samverkan med andra aktörer är ett nyckelbegrepp inom ESF. Detta är dels i det närmaste ett krav från ESF-rådet (Svenska ESF-rådet, 2007) och dels en faktor som gör verksamheten nyskapande i förhållande till ordinarie verksamhet. De flesta av aktörerna är också överens om att samverkan är en huvudsaklig framgångsfaktor i verksamhet för många av de målgrupper som finns för ESF-projekt. I tabell 4.3 ser vi att nästan hälften av projekten är samlokaliserade med andra aktörer än ägarorganisationen. Nästan alla har kontakt med arbetsgivare för praktik och tre fjärdedelar har ett nära samarbete

med det privata näringslivet.

Projektet har även fått lämna in en text där samlokaliseringen beskrivs. Det är tydligt av dessa att kommunernas arbetsmarknadsenheter, socialtjänsten och arbetsförmedlingen är organisationer som ofta finns under samma tak som projektet. Det lokala näringslivets organisationer finns ofta även de med. Därefter kommer utbildningsanordnare och integrationsenheter som förekommande organisationer att dela lokaler med. Bara något enstaka projekt har uppgett att de delar lokal med landstingsverksamhet.

Tabell 4.3. Praktisk samverkan. Procent	
Samlokaliserade med andra förvaltningar, myndigheter, projekt eller andra relevanta organisationer	48
Kontakt med privata eller offentliga arbetsgivare som erbjuder deltagare praktikplatser under tiden eller efter projektets slut	93
Nära samarbete med det privata näringslivet	75

Data: Projektenkäten

4.3 STOR VERKTYGSLÅDA

Hittills har organisation och andra förutsättningar beskrivits. Det som kan betraktas som metoder, eller arbets sätt, är vad som händer i kontakten mellan projektmedarbetare och deltagare. Inför projektenkäten gjordes en faktainsamling för att skapa en bruttolista med tänkbara metoder och arbetssätt som kunde tänkas förekomma i de här verksamheterna. Listan blev lång men det var också väntat med tanke på den breda ansats som finns och att det förväntas finnas stöd anpassat för de flesta individuella problem. Förutom att svara på de fasta svarsalternativen fanns även ett övrigt alternativ där projektet med fri text kunde uppge andra metoder. Ett nytt alternativ som kom fram därifrån var Supported employment, som är ett arbetssätt där jobbcoacher stödjer och vägleder deltagare i att hitta och behålla ett arbete.

I tabell 4.4 ser vi att många metoder och arbetssätt är vanligt förekommande. Coaching, samtalsstöd, målsättning, vardagsrutiner och olika typer av vägledning är inslag som förekommer i nästan alla projekt. De är metoder för att få individer som har varit inaktiva länge att bli job-ready, eller change-ready för de som står riktigt långt från arbete eller studier. Praktik och stöd för

att avsluta utbildning är de vanligaste sysselsättningsinriktade inslagen men det finns även flera andra vanligt förekommande inslag. Vägledning för entreprenörskap och eget företagande har blivit populärt som pedagogik både för den personliga utvecklingen och för att eventuellt skapa en väg till arbete som egen företagare. Temagruppen Entreprenörskap och Företagande har undersökt projekt inom programområde 2 och kommit fram till att entreprenörskap är en bra pedagogik för att stimulera kreativitet (Tillväxtverket, 2011) och att det dessutom kan skapas företag, sociala och enskilda, med rätt typ av stöd i form av tid, engagemang och kontaktnät². Validering av icke-formellt lärda kunskaper och färdigheter förekommer i drygt en tredjedel av projekten, vilket är bra för de som saknar dokumenterade meriter, men bara en liten del använder det beprövade verktyget OCN. Validering belyses senare i det här kapitlet.

Möjligheten att utnyttja ESF för transnationellt lärande och utbyte tas i viss mån till vara för projektpersonalen men i liten utsträckning i den operativa verksamheten. Samma slutsats kom vi fram till i rapporten Ungdomsprojekt med transnationella inslag (2010b).

² källa: personlig kontakt med Ragnar Andersson, Tillväxtverket, 2012-02-07, angående kommande rapport

Vidareslussning till stöd inom andra insatser är vanligt och eventuellt kan det vara där, som landstingens verksamhet tydligare kommer in i bilden.

De alternativ som kan betraktas som koncept är 7-tjugo, OCN, Experience Learning Description (ELD), produktionsskola, yrkesutbildning, lärlingsutbildning, Supported employment och navigatorcentrum. Hälften av projekten använder ett eller flera av dessa koncept

(redovisas inte i tabell). Fördelen med att använda och fortsätta utveckla något namngivet koncept är att det går att jämföra projekt med varandra, att projekten kan ta del av varandras erfarenheter och att det på sikt kan gå att göra metodstudier och lyfta upp konceptet till något som anses vara evidensbaserad praktik för att hjälpa unga som varken arbetar eller studerar.

Tabell 4.4. Metoder och arbetssätt. Procent			
Vägledning och personlig utveckling		Arbete, praktik och utbildning	
"Coachning" eller annan individuell vägledning	93	Praktik	85
Samtalsstöd för att deltagaren ska kunna formulera mål för sin framtid med studier och/eller arbete	88	Stöd för att deltagaren ska kunna avsluta formell grundskole- eller gymnasieutbildning	62
Stöd för att skapa struktur vardagen (gå upp på morgonen, passa tider, samarbeta med mera.)	84	Yrkesutbildning	32
Vägledning i hur man söker arbete	82	Lärlingsutbildning	22
Vägledning i hur man söker studier	69	Supported employment*	8
Vägledning för att stimulera entreprenörskap och eget företagande	46	Produktionsskola	2
7-tjugo (metod för personlig utveckling)	4	Transnationellt	
Validering och dokumentation		Transnationellt erfarenhetsutbyte mellan företrädare för projektet och projekt/verksamheter i andra länder	23
Validering av något slag**	36	Tid utomlands i arbete, studier eller praktik för deltagare (transnationellt utbyte)	14
OCN (Open College Network)	12	Aktivitet inom programmet Ung och aktiv i Europa	7
ELD (Experience Learning Description)	8	Hälsa	
Metod för att kartlägga deltagarens hela livssituation**	39	Friskvård	60
Metod för att dokumentera deltagarens utveckling, ex. inskrivnings- och utskrivningsformulär**	79	Psykologstöd	17
		Övrigt	
		Vidareslussning av deltagare till stöd andra insatser	68
		Navigatorcentrum	13

Data: Projektenkäten

*Kodade från öppna svar.

**Textsvar som följde dessa kategorier redovisas senare i kapitlet.

Både för de aktörer som använder vad som kan betraktas som ett koncept och för övriga aktörer är det tydligt att det finns en bred ansats för att kunna sätta in rätt åtgärd anpassad till individuella behov. Samverkan mellan olika organisationer tillåter just den breda ansatsen och samverkansorganisationen i sig kan eventuellt betraktas som

ett koncept värt ett namn, trots de lokala variationerna. I diagram 1 är projekten uppdelade i fyra lika stora delar för att gestalta ungefär hur många som har en viss mängd arbetsätt och metoder. En fjärdedel av projekten har maximalt fem olika inslag medan hälften av projekten har fler än tio.

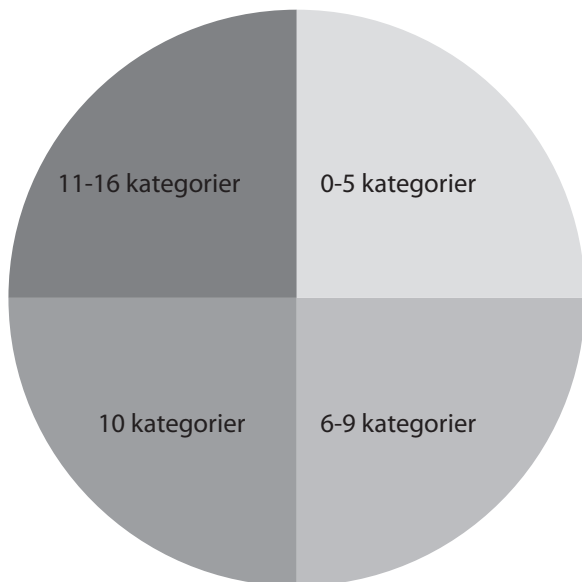

Diagram 1. Antal metoder per projekt uppdelat i kvartiler.

Data: Projektenkäten

4.4 VALIDERING FÖR ATT SKAPA MERITER

Validering av icke-formella kunskaper och färdigheter kan vara betydelsefullt för de som har liten erfarenhet av studier och/eller arbete. Den mest kända metoden är Open College Network (OCN) där man arbetar målinriktat med praktik och följer moduler som är relevanta för den bransch praktikanten är på väg in i. Modulerna är en typ av

förteckning av de kunskaper och färdigheter som behövs för yrket, exempelvis diskning, brödbakning och kallsänkshygien för de som praktiserar i restaurang. OCN-verktyget bidrar således till styrning av praktiken samtidigt som modulerna, när de är fullföljda, innebär en dokumentation av vad praktikanten nu utan tvivel kan uträtta på en arbetsplats. Det är den sista delen, att dokumentera vad

deltagaren faktiskt kan uträtta, som är kärnan i all validering. I tabell 4.4 såg vi att drygt en tredjedel av alla projekt använder validering som verktyg och lite mer än en tiondel använder OCN.

I projektenkäten har varje projekt fått beskriva hur just de validerar deltagarnas kunskaper och färdigheter. I den beskrivning som projekten lämnar framkommer, förutom OCN och ELD (Experience Learning Description), en mängd olika lokala angreppssätt. Det som framkommer i beskrivningarna är ett dynamiskt arbetssätt mellan projektmedarbetare, deltagare, utbildningsanordnare och arbetsplats. I beskrivningarna tas dokumentering inte alltid upp och i något fall understryks till och med att det är deltagaren själv som ska göra en bedömning av sina kunskaper och färdigheter i förhållande till det yrke som denne är intresserad av. Verksamheter som har lyfts som validering, men som inte direkt kan anses vara det, är KASAM och praktik. Sannolikt är den verksamhet som ska leda till en validering, eller det som i texterna kallas validering, lärorik och utvecklande. Men frågan är hur betydelsefull valideringen är om den inte är känd och accepterad på arbetsmarknaden? Målet med valideringen bör vara att utveckla verktyg som på arbetsmarknaden ger deltagarna meriter som, om möjligt, är lika betydelsefulla som formell utbildning och arbetslivserfarenhet.

4.5 KARTLÄGGNING OCH DOKUMENTATION

Något mer än en tredjedel av projekten arbetar med att kartlägga deltagarnas hela livssituation. Liksom för valideringsarbetet har de fått beskriva arbetssättet fritt. Som kartläggningsverktyg för livssituationen återkommer OCN och Supported employment, vika tidigare även nämnts som valideringsverktyg. Andra namngivna system som enstaka projekt använder är DUR (står för Dokumentation, Utvärdering och Resultat och är utvecklad inom socialtjänsten), Sassam (står för Strukturerad

Arbetsmetodik för Sjukfallsutredning och samordnad Rehabilitering, utvecklad inom sjukförsäkringsområdet), Actívamodellen (utvecklad av stiftelsen Activa), LiSat 11 (enkät om livskvalitet, Life Satisfaction) och material från företaget Newstart. Utöver dessa är det diverse lokala varianter med inskrivnings-, uppföljnings- och utskrivningssamtal som praktiseras. I vissa fall har även de helt lokala varianterna standardiserade formulär för dokumentationen. Att använda formulär är typiskt för uppföljning av rehabilitering. Inom sjukvården används formulär inom de flesta discipliner för att man ska kunna se om en faktisk utveckling har ägt rum. Vårdgivaren kan med standardiserade formulär även redovisa för ansvariga högre upp i organisationen eller lämna över en klient till andra vårdgivare. Både lokala och mer allmänt spridda metoder för kartläggning uppfyller säkert sitt syfte. Precis som vid validering skulle förtroendet och även användbarheten för verktygen förmodligen stärkas om det fanns betydligt färre verktyg som användes av betydligt fler. Med allmängiltiga formulär kan man få bättre mått på framgång än de mycket definitiva måtten arbete eller utbildning som i vissa fall kan innebära att utvecklingen osynliggörs då en person som stod mycket långt från arbetsmarknaden tar sig till nivån där personen söker arbete, och därmed tillhör arbetskraften.

4.6 LIKNANDE VÄGAR GENOM PROJEKT

Sist i det här kapitlet ska vi redovisa hur projekten med egna ord beskrivit en typisk deltagares väg genom projektet. Trots att texterna varierar mycket i hur processen beskrivs går det att hitta många likheter. Målgruppen är oftast bred och deltagarna kommer från olika håll, oavsett om de är anvisade till projekten eller kommer på eget initiativ. I enstaka fall finns det deltagare som kan arbeta men som behöver omskolas för att kunna matchas på den lokala arbetsmarknaden. Oftast handlar

det i stället om individer som av olika anledningar står långt från arbetsmarknaden och som saknar tillräcklig motivation för att ta tag i saker på egen hand. Deltagarnas dåliga kunskap om hur samhället fungerar är en annan likhet. En stark misstro mot myndigheter är något som några lyfter fram som karaktäristiskt hos deras deltagare.

En typisk berättelse är att deltagaren kommer in i projektet genom en inledande kartläggning. I projektens egna beskrivningar av processen verkar det inte spela någon roll om deltagarna är anvisade eller om de har anslutit sig till projektet på eget initiativ.

En identifiering av behoven görs. När en tid specificeras i berättelserna handlar det om upp till flera veckor för att kartlägga och identifiera. Nästa steg är att projekten lösningsfokuserat använder de sektorsövergripande resurser som de har tillgång till för att gå framåt efter en upparbetad individuell plan. Det är tydligt att det finns gott om resurser att satsa för att komma framåt på kort tid.

En hel del särdrag finns naturligtvis trots att grundkonceptet och det målorienterade arbetssättet förenar projekten. En skillnad är hur orienterade projekten är mot att aktivera individen i något som är arbetsrelaterat. Yrkesutbildning och andra utbildningar förekommer i

vissa fall liksom att verksamheten är starkt inriktad mot praktik. I vissa fall är praktiken med hjälp av nätverket kring projektet det mest centrala och praktiktiden är då lång. Som jämförelse har andra projekt praktik som ett kortare inslag bland många andra. I många fall satsar projekten på mycket tid "inne" i projektets egna lokaler, där deltagarna arbetar med självstärkande aktiviteter för att senare ta steget ut mot arbetsmarknaden i form av exempelvis kortare praktik. Även de som har mycket tid utanför de egna lokalerna satsar ibland på att ha bestämda tider för att samlas och öva jobbsökarteknik med CV-skrivande, intervjusituationer med mera.

Det som i beskrivningarna är särskilda inslag som kompletterar grundkoncepten är validering, praktik i annat land, entreprenörskap och praktik inriktad särskilt mot småföretag på orten. De två sistnämnda nämns endast en gång vardera vilket kan tolkas som att vägen till arbete genom eget företagande inte är något centralt inslag. Praktik särskilt inriktad mot småföretag motiveras med att projektet ser en särskilt god potential i de företag som inte haft ambitionen att växa. Läs mer om praktik i I praktiken sänker vi trösklarna (Temagruppen Unga i arbetslivet, 2011c).

5. Problem med regelverk

Redan tidigt i Temagruppen Unga i arbetslivets kontakt med projekt blev det tydligt att det finns regelverk som försvårar arbetet med unga. Främst är dessa dels regelverket för finansiering och medfinansiering inom Europeiska Socialfonden i Sverige och dels Arbetsförmedlingens regelverk för vilka insatser som kan användas inom Jobbgarantin för unga. Även regelverken kring stöd för försörjning eller studier och aktivitetsersättning påverkar projektens arbete. I tabell 5.1 redovisas att tre fjärdedelar har upplevt regelverksproblem specifikt rörande verksamhet för unga, varav något fler inom offentlig sektor. De som upplevt problem fick med egna ord beskriva dessa och då framkom både problem som orsakats av ungdomsspecifika regelverk och problem som var mer allmänna för bidragstagare, exempelvis att det inte är tillåtet att studera med försörjningsstöd på utbildningar som berättigar till studiestöd från CSN. Allmänna bekymmer med administration kom även fram, vilket vi inte lyfter här.

När projekten med egna ord har specificerat problemen framkommer några kategorier som är möjliga att räkna samman. Jobbgaranti för unga (Arbetsförmedlingen, 2012) innebar till och med den 1 februari 2012 att en inaktiv ungdom först efter 90 dagar får tillgång till programmets åtgärder och ersättningar. Det påverkar direkt projekten eftersom de kan vara beroende av att deltagaren är inskriven i jobbgarantin för att de ska kunna sätta in de åtgärder som finns. I värsta fall måste ungdomen då först anmäla sig som arbetssökande och därefter vänta tre månader innan de kan gå in i projektet trots att både vilja och resurser finns för att påbörja vägen mot sysselsättning. Den 1 februari 2012 ändrades reglerna och tidiga insatser är nu möjliga för unga som

står långt från arbetsmarknaden.

De som lyft fram 90-dagarsregeln är mycket skarpa i sin kritik men desto fler, ungefär en fjärdedel, väljer att betona olika myndigheters oförenliga regelverk som det största problemet. Problemen rör samverkan och insatser från olika inblandade i projektet. Ungdomsspecifika exempel rör återigen begränsningar i Jobbgarantin för unga. Det kan handla om hinder för internationellt utbyte, begränsningar av hur länge en deltagare kan vara på praktik och hinder för utbildningar som projektet kan bekosta men som inte är möjliga för de som är inskrivna i Jobbgarantin. Bestämmelser om tidsramar är orsaken till konflikter med Jobbgarantin. Det är de offentliga aktörerna som har problem med 90-dagarsregeln vilket kan kopplas till det medborgaransvar dessa har i jämförelse med privata och ideella aktörer som eventuellt tar emot ungdomarna när de anvisats efter de nittio dagarna.

Även möjligheten till studier inom ordinarie utbildning är ett problem som, även om det inte är ungdomsspecifikt, särskilt berör det unga eftersom en vanlig orsak till arbetslöshet är oavslutade studier eller en obefintlig yrkesutbildning. Ett konkret problem som lyfts är att ESF-rådet kräver full närvaro samtidigt som deltidsstudier skulle kunna vara ett bra komplement till verksamheten inom projektet. Ett annat problem är att medfinansieringen till projektet kan påverkas om studierna berättigar till studiehjälp eller studiestöd från CSN. Om det finns möjlighet att få stöd från CSN har deltagaren inte rätt till försörjningsstöd, som ofta finns med som medfinansiering. Om individen inte är berättigad till stöd från CSN, men vill delta i en sådan utbildning går det varken att studera med stöd av projektet eller med ordinarie studiestöd. Studiehjälp och studiebidrag kan räknas som offentlig medfinansiering

ing men det förekommer i liten utsträckning.

Sekretess är ett problem som några har lyft som ett effektivitetsproblem men det utvecklas inte mer än så i texterna. I möten med projekt beskrivs problemet med att dela sekretessbelagd information mellan ingående aktörer, även när samtycke finns. Beslutet ligger här på enskilda handläggare lokalt vilket innebär att olika förutsättningar finns nationellt.

Medfinansieringen från ESF är den sista regelverksfrågan vi tar upp här. ESF finansierar 40 procent av projektets budget medan resten ska vara finansiering med offentliga medel. I Sverige är det vanligt att finansiera projekt med deltagarnas ersättningar, exempelvis aktivitetsstöd och A-kassa. En deltagare med hög ersättningsnivå, från exempelvis A-kassa, genererar då mer finansiering från ESF än en deltagare med låg ersättning. Medfinansieringssystemet är en godkänd konstruktion som genererar finansiering från ESF men finansieringen blir då inte avhängig projektets behov för att bedriva en viss verksamhet för en viss målgrupp. Systemet leder i värsta fall till att de som inriktar sig mot en särskilt svår

målgrupp, med låga bidragsnivåer, därmed samtidigt inriktar sig mot svag finansiering för hela projektet. Ett bättre system hade varit att tvärtom stärka finanserna för de projekt som väljer att arbeta med de personer som kräver mest resurser. I medfinansieringen blir unga en särskilt utsatt grupp, vilket temagruppen skrev om redan 2010 (Temagruppen Unga i arbetslivet, 2010a). Unga som står långt från arbetsmarknaden har i regel ingen inkomstrelaterad ersättning från Försäkringskassan eller från någon A-kassa, vilket gör att den offentliga medfinansieringen blir relativt liten. Unga under 18 år har ingen ersättning alls vid arbetslöshet.

I tabell 5.1 ser vi att få har lyft medfinansiering som ett problem på frågan om regelverk men att hälften på en senare fråga däremot uppgett att deltagarnas ersättningsnivåer påverkar vilka som tas in i projektet. Det är helt uppenbart att finansieringssystemet riskerar att utestänga unga i behov av stöd, trots att syftet med ESF är att stärka arbetet med den gruppen.

Tabell 5.1. Upplevda problem med regelverk. Procent			
	Offentlig sektor	Övriga	Total
Upplever problem med regelverk	77	69	75
Specificerat från öppna svar*			
- 90-dagarsregeln	12	0	9
- Problem med att samverka kring flera insatser samtidigt	24	22	23
- Sekretess	4	6	5
- Medfinansiering från ESF	13	25	16
- Annat	13	9	12
Deltagarnas ersättningsnivåer påverkar vilka som tas in i projektet	49	52	50

*Kategorierna är kodade från öppna svar där endast de som upplevt problem har fått skriva. 77 av 85 valde att skriva något men logiken i de öppna svaren är att betydligt fler hade ingått i respektive kategori om det varit fasta svarsalternativ. Procentsatserna är i förhållande till samtliga projekt och alltså inte procent av enbart de som upplevt problem med regelverk.

Data: Projektenkäten

Några av de allvarligaste regelproblemen har handlat om begränsningar för projekten att sätta in de åtgärder som behövs och som det även finns resurser till. Problemen är relaterade till vad projekten får göra, och när, i de fall då ungdomarna är med i Jobbgarantin för unga. Det handlar även om närvarokrav och tidsrapportering till

ESF och Arbetsförmedlingen. En stor minoritet framför stark kritik mot bristen på flexibilitet samtidigt som de flesta får det att fungera bra. Denna motsägelse gör att det går att misstänka att regelverket tolkas olika på olika orter.

6. Utvärdering

6.1 DE FLESTA HAR UTVÄRDERARE KNUTNA TILL SIG

Utvärdering är något som det har satsats stort på i den aktuella programperioden 2007-2013. ESF-rådet uppmuntrar utvärdering, det produceras instruerande och problematiserande böcker, arrangeras konferenser och hålls utbildningar på högskolenivå för att kompetensutveckla projektmedarbetare och utvärderare. Enligt en tidigare studie avsätts i snitt 2,4 procent av projektbudgeten till utvärdering (Jönsson & Eriksson 2010). Anledningen till att det satsas så mycket på utvärdering är att det ska säkerställas att bra verksamhet utförs och att de vunna kunskaperna ska kunna leva vidare, delvis med hjälp av den dokumentation som utvärderingen ger (se mer i Brulin & Svensson, 2011). Utvärderarna ska

komma in tidigt i processen för att det även ska vara en lärande utvärdering under tiden som projektet pågår.

I projektenkäten har vi frågat både om projekten har en utvärderare knuten till sig och om de har ambitionen att göra någon socioekonomisk analys. Nio av tio projekt har en utvärderare och drygt sextio procent har ambitionen att göra en socioekonomisk analys av projektets effekter, vilket är en typ av utvärdering som blivit mycket populär. I tabell 6.1 ser vi att relativt många vid mätillfället inte har kunnat utnyttja utvärderingen på grund av nystartad verksamhet. Av de resterande har nästan samtliga haft stor nytta av utvärderingen vilket är ett gott tecken med tanke på att det läggs stora resurser på detta.

Har haft stor nytta av den löpande utvärderingen	65
Skulle kunna ha haft mer nytta av utvärderingen om den höll högre kvalitet eller var inriktad på andra saker	6
Har inte hunnit så långt i projektet att de har kunnat utnyttja utvärderingen	28
Ser ingen nytta av utvärdering under projektets gång	1

Data: Projektenkäten

6.2 UTVÄRDERINGENS INRIKTNING

I utvärderarenkäten, som beskrivs i dataredovisningen tidigare i rapporten, har vi ställt några kompletterande frågor direkt till utvärderarna. En mer omfattande beskrivning och djupare analys av utvärderingar av ungdomsprojekt presenteras i rapporten Utvärdering av arbetsmarknadsprojekt för unga (Temagruppen Unga i arbetslivet 2012b). I den rapporten visar vi vilka möjligheter som finns, eller saknas, för att jämföra utvärderingar och på så sätt få en bredare bild av den här typen av verksamhet. Några svar redovisas här för att vi ska få en bättre bild av vad en utvärdering egentligen innebär. I tabell 6.2 ser vi att de flesta utvärderarna arbetar med flera spår samtidigt. Att utvärderingen ska vara lärande och interaktiv bekräftas här och fokus ligger på process-

er, effektmål, metoder och, i något mindre omfattning, på vad som händer med deltagarna. Vad som menas med effektmål är här oklart, eftersom det är en lägre andel som sagt att de utvärderar vad som händer med deltagarnas sysselsättning. Effektmålen borde då i många fall även kunna handla om effekter inom organisationen, det vill säga hur projektets utvecklade metoder tas till vara i den ordinarie verksamheten. En liten del av utvärderarna utvärderar den socioekonomiska betydelsen men det behöver inte betyda att endast femton procent av projekten gör sådana analyser. Vi vet att det i många fall är utvärderare som är specialiserade på just den typen av analyser som kommer in i slutskedet och kompletterar processutvärderingen.

Tabell 6.2. Utvärderarnas inriktning. Procent

Lärande/interaktiv utvärdering	91
Analys av interna processer	82
Utvärdering av uppsatta effektmål	82
Producerar slutrapport	80
Analys av projektets metoder för att få unga i sysselsättning	76
Analys av hur många deltagare som har gått till studier eller sysselsättning	64
Analys av vilken mån deltagare har närmat sig studier eller sysselsättning	62
Analys av projektets samhällsekonomiska betydelse	15

Data: Utvärderarenkäten

Kombinationen av mycket resurser, många projekt och ett brett angreppssätt i utvärderingarna, bäddar för att vi i framtiden kan ha god kunskap om bättre verksamhet för att få unga i arbete. Det förutsätter dock att utvärder-

ingarna byggs upp på någorlunda liknande sätt, så att de blir jämförbara med varandra, och att något faktiskt är värderat utifrån empirisk grund och inte enbart dokumenterat.

7. Positiva effekter på deltagare

I detta sista kapitel ska vi göra ett försök att visa vilka effekter projekten har haft på deltagare på kort sikt, dvs. noll till sex månader efter projektavslut. Uppgifterna bygger på projektens egen uppföljning som varierar beroende på hur de har valt att göra sin uppföljning. Gemensamt för alla som har svarat (se databeskrivning i det inledande kapitlet) är att de beskriver den kortsiktiga utvecklingen på arbets- och studiemarknaden. Det vi inte har mätt här är hur de som inte kommit i sysselsättning ändå kan ha närmat sig arbetsmarknaden, genom att till exempel bli mer aktiva i sitt jobbsökande eller i mindre behov av olika stödinsatser. Ett närmande till arbete eller studier kan i vissa fall vara en större framgång än att faktiskt börja en utbildning eller att få ett jobb men i det här fallet är detta svårt att mäta, samtidigt som många projekt ska ingå i analysen. Det lönar sig – En

analys av 28 arbetsmarknadsprojekts samhällsekonomiska potential (Temagruppen Unga i arbetslivet, 2011) är en rapport där vi redogör för effekterna av en större mängd projekt och där vi samtidigt har tagit hänsyn till många olika typer av utanförskap.

Enligt ESF (Svenska ESF-rådet & APEL, 2011) har 39 procent av deltagarna, oavsett ålder, i samtliga projekt inom programområde 2, lön eller företagarinkomst 90 dagar efter avslut, vilket bör betraktas som mycket bra efter lång tid i inaktivitet. I tabell 7.1 ser vi att en inte riktigt lika stor andel av ungdomarna har börjat arbeta kort efter projektet. Sannolikt ligger studier närmare till hands för många unga och det är sannolikt därför det är nästan lika många som har valt att börja studera som har valt att börja arbeta. Totalt har hälften gått vidare till någon form av studier eller arbete.

Tabell 7.1. Status för deltagare 16-24 år på kort sikt. Procent

Arbete eller studier	51
- varav arbete	28
- varav studier	23
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	17
Inaktiv	32

Data: Projektenkäten samt kompletterande uppföljning (se kapitel 1.1 Data)

En analys av resultaten som tar hänsyn till projektägare eller metoder som används är svår att göra då underlaget är för litet.

7.1 FRAMTIDA ANALYSER AV EFFEKTEN

För redovisningen i tabell 7.1. gjorde vi en egen dattainsamling som tack vare god samarbetsvilja hos projekten har gett en partiell bild av vad som hänt med deltagarna på kort sikt efter projekttiden. Om vi hade haft ett mer representativt underlag med information om vad deltagarna gör en tid efter projektet hade vi kunnat koppla projektutfallet till vad projekten gör, hur de är organiserade med mera. Sådan kunskap har temagrupper och utvärderare men inte SCB. Med kopplingen hade vi kunnat få en bättre aning om vad som kan leda till framgång.

Statistiska centralbyrån har från Svenska ESF-rådet fått i uppdrag att följa upp ett antal indikatorer där dessa mått finns med. Uppföljningen nittio dagar efter avslutat deltagande genomför SCB genom att använda sina sysselsättningsregister för hela befolkningen (Svenska ESF-rådet, 2008). Att använda register har fördelar då man kommer att kunna följa upp kontinuerligt och se även långsiktiga effekter av projekten (se exempelvis Nordlund, 2010) men däremot är register svåra att använda när vi vill veta resultaten här och nu. Det är två års eftersläpning i många register. En central uppföljning av deltagarnas situation vid en fastställd tidpunkt efter projektet behövs, men data måste också göras tillgängliga för temagrupper, utvärderare och forskare. Hittills har Temagruppen Unga i arbetslivet inte kunnat få statistik över deltagarnas sysselsättning 90 dagar efter avslutat projekt uppdelat på projekt, utan enbart på utländsk bakgrund, kön eller ålder. Anledningen till att vi inte har

kunnat få ta del av "effektindikatorerna" var främst två; eftersläpningen i registren gjorde att det var för stora brister i för många projekt samt att sekretessbestämmelserna, enligt SCB, gjorde att vi ändå inte hade kunnat få data från den här indikatorn uppdelat per projekt och unga. En annan indikator som hade varit användbar var orsak till avbrott men inte heller den var möjlig att få.

För att komma till rätta med analysproblemet behövs förbättringar både inom sekretesskyddet och inom uppföljningsmetoden. Sekretesskyddet bör omprövas eftersom SCB gör en strängare bedömning än projekten själva både i de här fallen och annars. Att redovisa hur det har gått för deltagarna efter projektet är en självklar del i utvärderingar och projektdokumentation där kunskap om detta finns. Det bör inte betraktas som känsligt för en enskild deltagare att det på aggregerad nivå redovisas hur stora andelar det är från det aktuella projektet som har gått vidare till arbete, studier eller annat. Självklart behöver inte personuppgifter offentliggöras för det finns inga aktörer som har intresse av det.

I stället för att vänta på registeruppdateringar är ett alternativ att låta göra telefonintervjuer där deltagaren får frågan om sysselsättningsstatus nittio dagar efter avslut. Svarsfrekvensen skulle bli hög och uppgifterna skulle bli tillgängliga snabbt och därmed kunna användas för att påverka verksamheten både inom den närmaste framtiden och på sikt. Om SCB gör den uppföljningen finns fortfarande möjlighet att på lång sikt följa utvecklingen via registren så man tappar inga fördelar med det.

8. Referenser

Arbetsförmedlingen (2011) Resultat PM Unga in, oktober 2011. PM. Elna Olsson.

Stockholm: Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen (2012) Jobbgaranti för unga. Faktablad för arbetssökande januari 2012.

Stockholm: Arbetsförmedlingen

Brulin & Svensson (2011) Att äga, styra och utvärdera stora projekt.

Lund: Studentlitteratur

Dyslexiföreningen (u.å.) Vad är läs- och skrivsvårigheter/dyslexi?

Hämtad 2011-12-21 från <http://dyslexiforeningen.se>

Integrationsverket (2007) Närmar sig och fjärrar sig. Uppföljning av indikatorerna för utrikes föddas sysselsättning.

Integrationsverkets stencilserie 2007:12. Norrköping: Integrationsverket

Nordlund, M (2010) Long-term unemployment scarring and the role of labour market policies.

The case of Sweden in the 1990s. Umeå: Sociologiska institutionen

SCB (2009) Arbetskraftsprognos 2009. Utvecklingen till år 2030 enligt två scenarier.

Örebro: Statistiska centralbyrån.

SCB (2011a) Statistiska meddelanden. Befolkningens utbildning 2010. UF 37 SM 1101.

Örebro: Statistiska centralbyrån.

SCB (2011b) Datafil med utdrag från register: SCB:s register Befolkningens utbildning version 2011-01-01.

SKL (2011) Kommunerna och arbetsmarknadspolitiken. En redogörelse för aktuell lagstiftning och

samverkansformer. Stockholm: Sveriges kommuner och landsting

Skolverket (2006) Delredovisning av uppdrag om kommunalt informations- /uppföljningsansvar för

ungdomar 16-20 år. Stockholm: Skolverket

Skolverket (2011) Vad gör kommunerna för ungdomar som inte går i gymnasieskolan?

Stockholm: Skolverket

Socialstyrelsen (2004) Kort om ADHD hos barn och vuxna. En sammanfattning av Socialstyrelsens kunskapsöversikt. Stockholm: Socialstyrelsen

SOU (2003:92) Unga utanför. Stockholm: Utbildningsdepartementet

SPeL (2010) Lärande utvärdering i praktiken. - En studie av hur lärande utvärdering uppfattas och används i Socialfondsprojekt. Ingen ort: SPeL

Svenska ESF-rådet & APeL (2010) Socialfonden i siffror 2010. Örebro: APeL AB

Svenska ESF-rådet & APeL (2011) Socialfonden i siffror 2011. Örebro: APeL AB

Svenska ESF-rådet (2007) Europeiska socialfonden stöder projekt som motverkar utanförskap och främjar kompetensutveckling. Nationella urvalskriterier och urvalsmodell för det svenska socialfondsprogrammet 2007-2013. Stockholm: Svenska ESF-rådet

Svenska ESF-rådet (2008) Rutinbeskrivning för rapportering av projekt inom programområde 1 och 2. PM reviderat 2009-12-01, dnr: 2008-1677. Stockholm: Svenska ESF-rådet

Svenska ESF-rådet (2011a) Programkriterierna i Socialfondsprogrammet. Mervärden i projekten genom lärande miljöer, samverkan, innovativ verksamhet och strategisk påverkan. Stockholm: Svenska ESF-rådet

Svenska ESF-rådet (2011b) Redovisning av fysiska och finansiella indikatorer i Socialfondsprogrammet, PM 2011-02-21. Stockholm: Svenska ESF-rådet

Svenska ESF-rådet (2011c) Ansökningsblankett: ESF Ansökan om stöd_Manuell 20110830 Ver 3.0551M. Stockholm: Svenska ESF-rådet

Tillväxtverket (2011) Är entreprenörskap och företagande verk samma medel mot utanförskap och utestängning från arbetsmarknaden? Rapport 0094. Stockholm: Tillväxtverket

Temagruppen Unga i arbetslivet (2010a) Medfinansiering av ungdomsprojekt inom Europeiska Socialfonden under programperioden 2007-2013. PM 2010-05-20. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Temagruppen Unga i arbetslivet (2010b) Ungdomsprojekt med transnationella inslag. Konferensrapport från erfarenhetsutbyte mellan projekt. Skrifter från Temagruppen Unga i arbetslivet 2010:2. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Temagruppen Unga i arbetslivet (2011a) I spåren av den ekonomiska krisen. Skrifter från Temagruppen Unga i arbetslivet 2011:4. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Temagruppen Unga i arbetslivet (2011b) Det lönar sig. En analys av 28 arbetsmarknadsprojekts samhällsekonomiska potential. Skrifter från Temagruppen Unga i arbetslivet 2011:2. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Temagruppen Unga i arbetslivet (2011c) I praktiken sänker vi trösklarna –En skrift om meningsfull praktik. Skrifter från Temagruppen Unga i arbetslivet 2011:3. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Temagruppen Unga i arbetslivet (2012) Temporära organisationer för permanenta problem. Om implementering av samverkansprojekt för unga vuxna som står långt från arbetsmarknaden. Skrifter från Temagruppen Unga i arbetslivet 2012:1. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Temagruppen Unga i arbetslivet (2012b) Utvärdering av arbetsmarknadsprojekt för unga Skrifter från Temagruppen Unga i arbetslivet 2012:2. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Ungdomsstyrelsen (2007). Unga med attityd. Ungdomsstyrelsens attityd- och värderingsstudie 2007. Ungdomsstyrelsens skrifter 2007:11. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Ungdomsstyrelsen (2008) Fokus08 En analys av ungas utanförskap. Ungdomsstyrelsens skrifter 2008:9. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Ungdomsstyrelsen (2009) Unga föräldrar – studier och arbete. Ungdomsstyrelsens skrifter 2009:1. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Ungdomsstyrelsen (2011a) Gravid i plugget. Vad kan skolan göra? Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Ungdomsstyrelsen (2011b) Ung idag 2011. En beskrivning av ungdomars villkor. Ungdomsstyrelsens skrifter 2011:3. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

KREATIVA PROJEKT

Rapporten du håller i din hand är en del av temagruppens arbete att samla in och systematisera erfarenheter från de ungdomsprojekt med delfinansiering från Europeiska Socialfonden (ESF) som bedrivs inom programområde 2 under åren 2007-2013. Årligen genomför vi en enkät till ungdomsprojekten.

Denna rapport är en samlad redovisning av svaren i projektenkäten 2010 och 2011, kompletterat med uppgifter från en enkät till utvärderare och indikatorer som Statistiska Centralbyrån samlar.

För mer information om Temagruppen Unga i arbetslivet och våra andra publikationer se www.temaunga.se

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden